

# Brzezińska, Jadwiga

---

## Wizerunki lekarzy pomorskich

---

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 52/2, 268-270

---

2007

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



w ustawach z 1844 i 1920 r. oraz tłumaczenie pamiętnika Antoniny Leśniewskiej wydanego w Petersburgu w 1901 r. pt. *Po nieprotoriennoj dorogie*.

Do rozprawy jest dołączone *Resumé, Summary, Spis ilustracji* (83 ryciny), bogata *Bibliografia*, na którą składają się *Źródła archiwalne* pochodzące z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Archiwum Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Archiwum Państwowego m.st. Warszawy, Biblioteki PAN w Kórniku, Lwowskiej Naukowej Biblioteki im. W. Stefanyka Akademii Nauk Ukrainy, Centralnego Państwowego Archiwum Historycznego Ukrainy we Lwowie, Litewskiego Państwowego Archiwum Historycznego, Biblioteki Wróblewskich w Wilnie, Biblioteki Narodowej w Wilnie, Biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, Biblioteki Ossolińskich we Wrocławiu, Biblioteki Czartoryskich w Krakowie, Biblioteki Jagiellońskiej, Archiwum Państwowego w Krakowie i Zamku w Łańcucie, *Źródła drukowane* mieszczące się na 36 stronicach i *Opracowania* zajmujące 11 stronic oraz *Indeks nazwisk*. Ta cała dokumentacja jest pisana mniejszą czcionką.

Najwięcej informacji dostarczyły Autorce sylwy, pamiętniki i korespondencja terenowa nadesłana do redakcji czasopism. Zebrała i wykorzystała ogromny materiał tworząc wartościowe dzieło. Do usterek należy nie podanie w tytule książki okresu objętego badaniem i zdarzające się powtórzenia w tekście utrudniające jego odbiór. Nie wszystkie też imiona lekarzy udało się Autorce rozwiązać. Szkoda, że nie skorzystała z lekarskich słowników biograficznych Koźmińskiego i Szarejki. Lejboszyz wymieniony w cytacie pamiętnika Gabrieli z Güntherów Puzyniny, jest to Józef Liboszyz. Inna kwestia: cytowana Cecylia Plater-Zyberk to przypuszczalnie Plater-Zyberk, założycielka w Warszawie w 1883 r. znanej żeńskiej szkoły. Tyle uwag.

Książka ma skromny nakład 200 egzemplarzy. Część z nich jest w twardej, część w miękkiej oprawie. Okładka jest w ciemnym kolorze ozdobiona znakiem apteki (*officina sanitatis*). Publikacja ta zainteresuje historyków nauki z wykształceniem przyrodniczym oraz badaczy folkloru, obyczajów i kultury.

Teresa Ostrowska  
Warszawa

## WIZERUNKI LEKARZY POMORSKICH

Leon K o n i e c z n y : *Wizerunki lekarzy pomorskich*. Koszalin 2006. s. 123, il.

W ostatnich dniach 2006 r. ukazała się nakładem Okręgowej Izby Lekarskiej w Koszalinie książka zatytułowana *Wizerunki lekarzy pomorskich*. Jej autorem jest dr Leon Konieczny, chirurg, były ordynator szpitala w Koszalinie, który zawsze interesował się historią. Jego praca doktorska na temat początków i rozwoju

lecznictwa w regionie koszalińskim, stanowi cenny wkład w poznanie i udokumentowanie dziejów medycyny. Obecnie sięgnął do bardzo ważnej dziedziny historycznej jaką jest biografistyka. Zamiarem jego było spopularyzować i uchronić od zapomnienia sylwetki kilkunastu lekarzy, którzy działali na Pomorzu, bądź w swym życiorysie posiadają związki z Pomorzem.

Jak przystało na wiek XXI i postrzeganie problemów kultury w ramach jedności Unii Europejskiej, autor wybierając osoby do prezentacji w swym dziele, nie oparł się na kryterium narodowości, ale wyłącznie miejscu urodzenia czy działania. Ponadto zastosował dobór pionowy swoich bohaterów. To znaczy wybrał lekarzy żyjących w różnych czasookresach począwszy od 14 w. do dziś.

Dzięki temu autor stworzył sugestywną panoramę dziejów medycyny oparcie o jednostkowe losy kilkunastu lekarzy. Zbudowana w ten sposób konstrukcja książki posiada ogromny walor literacki. Żywa, barwna akcja, różnorodność postaci i sytuacji – wciąga czytelnika. Stale trzyma uwagę w napięciu, oferując plastyczną wizję zdarzeń i ludzi w rozległej panoramie dziejów.

W galerii postaci, którą prezentuje książka jest wielu chirurgów. To oczywiście wpływ szczególnych zainteresowań autora z racji swojej specjalności lekarskiej. Ale nie tylko oni jawią się na kartach książki

Poczet znakomitych lekarzy otwiera Bartłomiej Boreszewski (1360–1426) urodzony w Boreszewie w pow. stargardzkim koło Gdańska, który nauki medyczne pobierał w Padwie. Sława Mikołaja Kopernika (1473–1543) jako astronoma przyćmiła jego działalność jako lekarza, a była ona znaczna. Autor poświęcił omówieniu tego tematu wiele miejsca. Florian Ceynowa (1817–1881) kaszubski lekarz i patriota, zasługuje na przypomnienie i szczególną pamięć młodego pokolenia, by uwrażliwić na wartości kultury ojczystej. Aleksander Majkowski (1876–1938) z Kościerzyny, lekarz, literat i działacz narodowy, studiował medycynę w Gryfii (Greifswaldzie). Pisał w gwarze kaszubskiej i tak jak Ceynowa kładł nacisk na korzenie i trwałe więzy Kaszubszczyzny z Polską. Na uniwersytecie w Gryfii studiowało medycynę i inne nauki wielu Polaków w zaborze pruskim. Mieli oni własne stowarzyszenia akademickie, jak „Polonia”, „Zgoda”, które stawiały sobie za cel pielęgnowanie języka polskiego i kultury ojczystej.

Gniazdem chirurgów nazwał autor wydział medyczny uniwersytetu Christiana-Alberta w nadbałtyckiej Kilonii. Omówił ich wkład do dorobku chirurgii w XIX i początku XX wieku. Rudolf Virchow (1821–1902) sławny lekarz i twórca współczesnej medycyny, urodził się w Świdwinie. Teodor Billroth (1829–1894), sławny chirurg, utalentowany muzycznie, urodził się na wyspie Rugii, studiował w Gryfii, ale potem osiadł w Wiedniu. Pionierski okres chirurgii żołądka przypada na XIX w. Autor książki podkreślił, że postęp w tej dziedzinie opierał się na znajomości dokonań poprzedników i szukaniu nowych dróg rozwoju. Jednym z najznakomitszych chirurgów polskich był Ludwik Rydygier (1850–1820), który urodził się w pobliżu Grudziądza. Był uczniem gimnazjum

w Chojnicach, Chełmnie i Pelplinie, a potem studiował medycynę w Gryfii, gdzie założył stowarzyszenie studentów „Polonia”.

Antoni Tomasz Aleksander Jurasz (1882–1961) był synem lekarza z Poznania, który studiował w Gryfii i należał do stowarzyszenia „Polonia”. Jego syn urodził się już w Heidelbergu, dokąd przeniósł się potem ojciec, który został tam profesorem laryngologii. Antoni Jurasz junior po studiach medycyny w Heidelbergu wyemigrował do Anglii, ojczyzny swej matki. Miał bardzo ciekawe życie, a znany jest głównie jako profesor i dziekan Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu w okresie II wojny światowej. Lekarz Leon Strehl (1891–1960) mimo niepolsko brzmiącego nazwiska był żarliwym patriotą. Urodził się w pow. człuchowskim. Warto przeczytać o jego losach w Powstaniu Wielkopolskim, obronie Warszawy i bojach w Powstaniu Warszawskim. Lekarz Jan Kortas (1912–1992), urodził się koło Chełmna, przeszedł szlak bojowy w Kampanii Wrześniowej, został internowany w obozie jenieckim, przeszedł jako jeńiec 500-kilometrową drogę z obozu pod Królewcem do Bremy. W lipcu 1946 r. wrócił transportem PCK do Polski. Osiedlił się w Szczecinie, był potem kierownikiem Kliniki Chirurgicznej PAM. Józef Szantyr (1909–2000) ukończył studia lekarskie w Wilnie, a w 1945 r. repatriował z Braśławia do Koszalina. Był pionierem, niestrudzonym lekarzem w trudnych powojennych czasach. Zasluguje na szczególną pamięć mieszkańców Koszalina.

Książkę kończy rozdział o początkach balneologii w Kołobrzegu i działalności tam 2 lekarzy, którzy przez swoje publikacje przyczynili się do sławy miasta, jako uzdrowiska nadmorskiego.

Lektura tej książki uzmysławia, że medycyna jest dziedziną ponadnarodową. Czerpie bowiem z dorobku różnych mieszkańców ziemi i wielu pokoleń. Stopniowo przez szereg doświadczeń dochodzili oni do coraz większej sprawności i wiedzy. Wielką zasługą autora jest, że przypomniał sylwetki niektórych lekarzy. Nie może zagać pamięć o wybitnych przedstawicielach medycyny, ale również o tych mniej znanych z naszego kręgu.

W gonitwie wrażeń codziennego życia dobrze jest sięgnąć do książki dra Leona Koniecznego. Budzi ona bowiem refleksję, że nasz codzienny wysiłek ma sens i wymiar doskonały. Troska o życie i zdrowie zawsze była i będzie istotną sprawą ludzkości.

*Jadwiga Brzezińska*  
Kołobrzeg